

სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაციის გაუქმება მესამე პირის მოთხოვნით (საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ერთი განჩინების მაგალითზე)

I. შესავალი

თანამედროვე პერიოდში განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ინტელექტუალური საკუთრების ობიექტების დაცვას. საკუთრების ნებისმიერი სხვა უფლების მსგავსად, ინტელექტუალურ საკუთრებაზე უფლებები პატენტის, სასაქონლო ნიშნის, დიზაინის, საავტორო უფლების მფლობელს, შესაძლებლობას აძლევს, მიიღოს სარგებელი საკუთარი ნაშრომიდან ან ინვესტიციიდან.¹ ინტელექტუალური საკუთრების მზარდი მნიშვნელობა თანამედროვე კომერციულ საქმიანობაში განაპირობა გაძლიერებულმა კონკურენციამ.² სასაქონლო ნიშნების საშუალებით მომხმარებელს ეძლევა შესაძლებლობა, განასხვავოს ერთმანეთისგან საქონლის მწარმოებელი, საქონლის ხარისხი და ფასი.³ სასაქონლო ნიშანი ერთგვარი რეკლამაა საქონლის მიწოდებისას, მომხმარებელსა და მწარმოებელს შორის საქმიანი ურთიერთობის დასამყარებლად.⁴ საქართველოს კანონმდებლობით, სასაქონლო ნიშანი არის სიმბოლო ან სიმბოლოთა ერთობლიობა, რომელიც გამოისახება გრაფიკულად და განასხვავებს ერთი სანარმოს საქონელს ან/და მომსახურებას მეორე სანარმოს საქონლისა ან/და მომსახურებისაგან.⁵

ხშირად საჭირო ხდება სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაციის გაუქმება, უპირველეს ყოვლისა, მომხმარებელთა ინტერესების დასაცავად.⁶ აღნიშნულს ემსა-

* სულხან-საბა ორბელიანის უნივერსიტეტის დოქტორანტი, ადვოკატი. ORCID: 0009-0000-8053-2354.

¹ Pitt I.L., *Economic Analysis of Music Copyright*, Springer, 2010, 3-24.

² Malmberg C., *Trademark Statistics as Innovation Indicators? – A Micro Study*, *Papers in Innovation Studies*, N2005/17, Lund University, 2005, 4-8.

³ Mossinghoff G.J., *The Importance of Intellectual Property Protection in International Trade*, *Industrial Property*, Vol. 23, No. 2, 1984, 235-249.

⁴ Simon D.A., *Trademark Law and Consumer Safety*, *Florida Law Review*, Vol. 72, No. 5, 2020, 673

⁵ „სასაქონლო ნიშნების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-3 მუხლი.

⁶ Maskus K.E., *Intellectual Property Rights in the Global Economy*, Washington DC, 2000, 9-14.

ხურება „სასაქონლო ნიშნების შესახებ“ საქართველოს კანონის 27-ე მუხლის მე-2 პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტი, რომლის თანახმადაც, სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაციას აუქმებს სასამართლო მესამე პირის მოთხოვნით, თუ სასაქონლო ნიშნის მფლობელის მიერ ან მისი თანხმობით სასაქონლო ნიშნის გამოყენება მომხმარებელს მცდარ წარმოდგენას უქმნის საქონლის სახეობის, თვისების, ხარისხის, ღირებულების, გეოგრაფიული წარმოშობის ან სხვა მახასიათებლების შესახებ. აღნიშნული დებულების საფუძველზე საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ ძალიან საინტერესოდ განმარტა: იურიდიულ დოქტრინაზე დაყრდნობით ერთმანეთისგან გამიჯნა სასაქონლო ნიშნისა და გეოგრაფიული აღნიშვნების ცნებები და შეაფასა მათი სამართლებრივი მნიშვნელობაც.⁷ განჩინების მიხედვით, გეოგრაფიული წარმოშობის მიმანიშნებელი აღნიშვნა პირდაპირ ან არაპირდაპირ უშუალოდ გეოგრაფიულ არეალს ან საქონლის ადგილწარმოშობას უნდა უსვამდეს ხაზს. სასამართლომ განმარტა, რომ სადავო სასაქონლო ნიშანი არ იყო არც გეოგრაფიული დასახელება და არც საქონლის ადგილწარმოშობის მინიშნება, მათ შორის, სადავო სიმბოლო არ განიხილებოდა არც გეოგრაფიული ტერმინის არაპირდაპირ მითითებამ.⁸

სტატია მიმოიხილავს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს განჩინებას, საქმის გარემოებებსა და იმ დასაბუთებას, რომელსაც სასამართლომ განსახილველ საქმეში მიმართა.

II. საქმის ფაქტობრივი გარემოებები და პროცესუალური ისტორია

1. საქმის ფაქტობრივი გარემოებები

პირს (მოპასუხეს) საქართველოში დაცული აქვს სასაქონლო ნიშანი, რომელიც შეიცავდა სიტყვიერ აღნიშვნას, მითითებას ალკოჰოლური სასმელის შესახებ, არყის დასახელებას. აღნიშნული არაყი, მისივე ნებართვით, იწარმოებოდა ლატვიაში და აწერია: „დაარსებულია 1938 წელს“. მოსარჩელის ინიციატივით, ჩატარდა არყის ბრენდის წარმომავლობის კვლევა, რის შედეგადაც გაირკვა, რომ არყის ბრენდის წარმომავლობას საქართველოს მოსახლეობა რუსეთთან აკავშირებდა (70% ასახელებს მხოლოდ რუსეთს, ხოლო 2 % – რუსეთთან ერთად

⁷ სასაქონლო ნიშანი, საქართველოს ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნული ცენტრი – „საქპატენტი“, მცხეთა, 2016, 5-6.

⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 30 ივნისის განჩინება №ას-307-2021.

სხვა ქვეყნებსაც, რაც ჯამურად 72%-ია); 21% ვერ ასახელებს ვერცერთ ქვეყანას. რუსეთის შემდეგ ასოცირების ყველაზე მაღალი, 5%-იანი მაჩვენებელი აქვს უკრაინას. სოციოლოგიური კვლევის თანახმად, საქართველოს მოსახლეობის უდიდესი ნაწილი არყის სახელწოდებას ასოციაციურად და ემოციურად ყოფილი საბჭოთა კავშირის რესპუბლიკების დედაქალაქებს უკავშირებს. მოსარჩელემ რეგისტრაციის ნიშნების გაუქმება მოითხოვა.⁹

2. პროცესუალური ისტორია

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 27 ნოემბრის გადაწყვეტილებით, სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა. სასამართლომ გააუქმა მოპასუხის სახელზე რეგისტრირებული სადავო სასაქონლო ნიშნები, რომლებიც შეიცავდა სიტყვიერ აღნიშვნას, არყის სახელწოდებას. მოსარჩელეს უარი ეთქვა საქართველოში დაცული საერთაშორისო სასაქონლო ნიშნის (S) გაუქმებაზე (სარეგისტრაციო ნომრით 739600 G).¹⁰

აღნიშნული გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრეს მხარეებმა. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 29 იანვრის განჩინებით, არცერთი აპელანტის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა: უცვლელად დარჩა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გასაჩივრებული გადაწყვეტილება. სააპელაციო სასამართლომ, სადავო სასაქონლო ნიშნით არსებული საქონლის გეოგრაფიული წარმომავლობის დეფინიციური მნიშვნელობის განსაზღვრის მიზნით, გამოიყენა საერთაშორისო აქტების (სამრეწველოს საკუთრების დაცვის პარიზის კონვენცია, TRIPS შეთანხმება, ლისაბონის შეთანხმება „ადგილწარმოშობის დასახელებების დაცვისა და მათი საერთაშორისო რეგისტრაციის შესახებ“), რომლებიც რატიფიცირებულია საქართველოს მიერ და ეროვნული კანონმდებლობა („სასაქონლო ნიშნების შესახებ“, „საქონლის ადგილწარმოშობის დასახელებისა და გეოგრაფიული აღნიშვნების შესახებ“ საქართველოს კანონებისა და საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1103-ე მუხლი).¹¹

სააპელაციო სასამართლოს განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა მოპასუხემ, რომელმაც მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით, სარჩელის სრულად დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა მოითხოვა. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 26 აპრილის

⁹ იხ., თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 27 ნოემბრის გადაწყვეტილება №2/21348-18.

¹⁰ იხ., იქვე.

¹¹ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2021 წლის 29 იანვრის გადაწყვეტილება №23/159-20.

განჩინებით, საკასაციო საჩივარი წარმოებაში იქნა მიღებული დასაშვებობის შესამოწმებლად, ხოლო ამავე პალატის 2021 წლის 2 ივნისის განჩინებით – დასაშვებად იქნა ცნობილი.¹²

III. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს არგუმენტაცია

საკასაციო სასამართლოს შეფასებით, სასაქონლო ნიშნის (არყის სახელი) რეგისტრაციის გაუქმებაზე უარის თქმის პროცესუალური შედეგი საკასაციო სამართალწარმოების ეტაპზე შედავებული არ ყოფილა და შესაბამისად, ამ ნაწილში გადანყვეტილება შესულია კანონიერ ძალაში. საკასაციო პალატის განსჯის საგანი იყო სასაქონლო ნიშნის (არყის სახელის) რეგისტრაციის გაუქმების თაობაზე სარჩელის საფუძვლიანობა და ამ ნაწილში ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლო განჩინების კანონიერება.

დავის საგანია გეოგრაფიული წარმოშობის მახასიათებლები, რომლებიც თითქოს მცდარ წარმოდგენას უქმნის მომხმარებელს კონკრეტული პროდუქციის წარმოშობაზე. მოსარჩელე საქმეში არის როგორც მესამე პირი და არ დავობს იმის შესახებ, რომ საქართველოში მათი ინტელექტუალური საკუთრების უფლება დაირღვა. მათ სარჩელი ქართველი მომხმარებლების უფლებების დაცვის საჩუღლით შემოიტანეს.

„სასაქონლო ნიშნების შესახებ“ საქართველოს კანონის 27-ე მუხლის მე-2 პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტის დანაწესიდან გამომდინარე, სასამართლომ უნდა გაიზროს, თუ რა იგულისხმება სიტყვებში – „სასაქონლო ნიშნის გამოყენება მომხმარებელს მცდარ წარმოდგენას უქმნის საქონლის გეოგრაფიული წარმოშობის...“. ისმის კითხვა: არის თუ არა გეოგრაფიული ადგილის სახელის მითითება სასაქონლო ნიშანში აუცილებელი წინაპირობა, იმისთვის, რომ სასაქონლო ნიშანი ჩაითვალოს შეცდომაში შემყვანად საქონლის გეოგრაფიულ წარმოშობასთან მიმართებით? სასაქონლო ნიშნები საქონლის კომერციულ წარმომავლობაზე მიუთითებენ, ხოლო გეოგრაფიული აღნიშვნები – გეოგრაფიულ წარმოშობაზე. გეოგრაფიული აღნიშვნა წარმოშობის ადგილის აღწერილობითი ნიშანია და მისი გამოყენების უფლება იმ საქონლისათვის, რომელიც წარმოშობილია შესაბამისი გეოგრაფიული ადგილიდან აქვს ყველა მენარმეს, რომელიც მოცემულ ტერიტორიაზე მოღვაწეობს.¹³ რაც შეეხება სასაქონლო ნიშანს, იგი კონკრეტული კონკუ-

¹² იხ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 30 ივნისის განჩინება №ას-307-2021

¹³ იხ., „საქონლის ადგილწარმოშობის დასახელებისა და გეოგრაფიული აღნიშვნის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-12 მუხლი.

რენტის საქონელსა და მომსახურებას სხვა კონკურენტების საქონლისა და მომსახურებისაგან განასხვავებს.¹⁴

კანონმდებელი სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაციის ბათილობას სამართლებრივ შედეგს უკავშირებს.¹⁵ კანონმდებელი ითვალისწინებს როგორც სასაქონლო ნიშნის ბათილობას, ისე რეგისტრაციის გაუქმების სამართლებრივ შედეგებს საქონლის გეოგრაფიული წარმომავლობის თაობაზე შეცდომაში შემყვანი სასაქონლო ნიშნის მიმართ, თუმცა, ერთ შემთხვევაში, სასაქონლო ნიშანი იმგვარი სახითაა წამოდგენილი, რომ რეგისტრაციის პროცესშივე იკვეთება მომხმარებლის შეცდომაში შემყვანი გარემოებები, ხოლო მეორე შემთხვევაში, სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაციის გაუქმებას განაპირობებს სასაქონლო ნიშნის იმგვარი გამოყენება, რომელსაც შეცდომაში შეყავს მომხმარებელი სასაქონლო ნიშნით მოწოდებული საქონლის წარმომავლობის თაობაზე.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს შეფასებით, გეოგრაფიული ადგილის სახელის არსებობა ნიშანში არ არის აუცილებელი წინაპირობა იმისთვის, რომ სასაქონლო ნიშანი ჩაითვალოს შეცდომაში შემყვანად საქონლის გეოგრაფიულ წარმოშობასთან მიმართებით, მაგრამ განსჯის საგნად რჩება ის, რომ შეყავს თუ არა შეცდომაში სადავო სასაქონლო ნიშანს, კონკრეტულად კი მისი გამოყენების წესს, საქონლის გეოგრაფიული წარმოშობის თაობაზე მომხმარებელი არის თუ არა სასაქონლო ნიშანი, რომლითაც ეტიკეტირებულია ბაზარზე დაშვებული პროდუქცია, მისი გეოგრაფიული წარმოშობის თაობაზე შეცდომაში შემყვანი, ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში კონკრეტული საქონლისადმი მომხმარებლის დამოკიდებულების ტესტით უნდა შეფასდეს. ტესტის ფარგლებში უნდა განისაზღვროს საშუალო მომხმარებლის ასოციაციური დამოკიდებულება საქონლის გეოგრაფიული წარმომავლობის თაობაზე.¹⁶

შეფასების ამ მიდგომით საკასაციო სასამართლო ითვალისწინებს საუკეთესო ევროპული სასამართლო პრაქტიკის გამოცდილებას. მაგალითად, სახელწოდებაში – “GLEN ELS” – ტერმინი “GLEN”, რომელიც თვისობრივად არაა გეოგრაფიული დასახელება, ინვევდა თუ არა ალუზიას ევროკავშირის ფარგლებში დაცული გეოგრაფიული აღნიშვნის „შოტლანდიური ვისკის“ მიმართ ჰა-

¹⁴ გუგუშაშვილი გ., გუდვილი, როგორც ინტელექტუალური საკუთრების ობიექტი და მისი ადგილი კონკურენტულ ურთიერთობებში, თბილისი, 2013, 203.

¹⁵ „სასაქონლო ნიშნების შესახებ“ საქართველოს კანონის 28-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად, სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაციას ბათილად ცნობს სასამართლო მესამე პირის მოთხოვნით, თუ სასაქონლო ნიშანი ამ კანონის მე-4 ან მე-5 მუხლის მოთხოვნათა დარღვევითაა რეგისტრირებული.

¹⁶ იხ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 30 ივნისის განჩინება №ას-307-2021.

მზურგის სასამართლომ შეაფასა ტესტი: საქონლის დასახელება მომხმარებელში აღძრავდა თუ არა ასოციაციას „შოტლანდიური ვისკის“ დაცულ გეოგრაფიულ აღნიშვნასთან, მიუხედავად იმისა, რომ თავად ტერმინი “GLEN” არ იყო გეოგრაფიული დასახელება.¹⁷ ამ საკითხის გამოსარკვევად სასამართლომ იხელმძღვანელა ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლოს პრაქტიკით, რომლის თანახმად, ალუზიის შეფასებისას სასამართლომ უნდა გამოიკვლიოს, საქონლის დასახელება მომხმარებლის გონებაში აღძრავს თუ არა ასოციაციას იმ საქონელთან, რომლის სახელწოდება შეიცავს მითითებას დაცულ გეოგრაფიულ აღნიშვნაზე. ამ დროს მხედველობაში მიიღება საკმარისად ინფორმირებული, დაკვირვებული და წინდახედული საშუალო ევროპელი მომხმარებლის შეხედულება.¹⁸

განსახილველი საქმის მასალებიდან ირკვევა, სასაქონლო ნიშანი შეიქმნა 1938 წელს ყოფილ საბჭოთა კავშირში. სასამართლოს განმარტებით, სასაქონლო ნიშნით მოინიშნა რუსული არაყი. მოპასუხის საპაექრო სიტყვაში აღნიშნულია, რომ ტექნოლოგია, რომლითაც მოპასუხე ამზადებს არაყს, შეიქმნა რუსეთში 1938 წელს, ე.ი. არყის კავშირი რუსეთთან გამოიხატება ასევე რუსეთში (საბჭოთა კავშირში) შექმნილი არყის დამზადების ტექნოლოგიით, ამავდროულად, სასაქონლო ნიშანზე სიტყვიერი აღნიშვნა დატანილია რუსულენოვანი სიტყვის („არყის სახელი“ რუსულად ნიშნავს „დედაქალაქურს“) საერთაშორისო ტრანსლიტერაციის წესით. საკასაციო პალატის განმარტებით:

„გარკვეულ ვითარებაში უცხოენოვანი სიტყვის გამოყენება შეიძლება იყოს შეცდომაში შემყვანი კონკრეტულ გეოგრაფიულ ადგილზე რაიმე მითითების გარეშეც, მითუმეტეს თუ შესაბამის საზოგადოებაში, უცხო სიტყვა ასოცირებულია განსაზღვრულ ქვეყანასთან. სიტყვას, რომელიც აღებულია კონკრეტული უცხო ენიდან, შეუძლია მომხმარებელს შეუქმნას შთაბეჭდილება, რომ საქონელი თითქოს შესულია იმ ქვეყნიდან, რითაც მომხმარებელი შეცდომაში იქნება შეყვანილი თუ ამ ქვეყანას გააჩნია კარგი კომერციული რეპუტაცია ამა თუ იმ საქონელთან მიმართებით“¹⁹.

¹⁷ GLEN ELS, OLG Hamburg, 3 U 262/16 19.09.2016.

¹⁸ იბ., Viiniverla Oy v Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus [CJEU], C-75/15 21 January 2016; Estée Lauder Cosmetics GmbH & Co. OHG v Lancaster Group GmbH. [CJEU], C- 220/98, 13 January 2000; Gut Springenheide GmbH and Rudolf Tusky v Oberkreisdirektor des Kreises Steinfurt – Amt für Lebensmittelüberwachung [CJEU], C-210/96, 16 July 1998.

¹⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 30 ივნისის განჩინება №ას-307-2021

უზენაესი სასამართლო შეეხო მტკიცების ტვირთის განაწილების წესს და აღნიშნავს, რომ დავის ფარგლებში, მტკიცების ტვირთის განაწილების ზოგადი წესიდან გამომდინარე, მოსარჩელეს ევალებოდა მისი მტკიცების საგანს მიკუთვნებული გარემოების (სადავო სასაქონლო ნიშანს საქონლის გეოგრაფიული წარმოშობის თაობაზე შეცდომაში შეყავს მომხმარებელი) დამტკიცება, ხოლო მოპასუხეს მოსარჩელის ამ მტკიცების ქმედითად უარყოფა. აქ პალატა ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ მოსარჩელეს წარმოდგენილი აქვს გაცილებით მეტი მტკიცებულება, მათ შორის, კვლევა თავისი მტკიცებულებების გასამყარებლად. საკასაციო პალატის მოსაზრებით:

„მოსარჩელის მიერ წარმოდგენილი კვლევა კომპლექსური ხასიათისაა და ამომწურავ პასუხს იძლევა ამ დავის გადაწყვეტისათვის მნიშვნელობის მქონე ყველა საკვანძო გარემოებაზე – მათ შორის სიტყვა S-ს მნიშვნელობის გეოგრაფიულ ინდიკაციაზე, ბრენდ S-ს წარმომავლობასა და მისი წარმოშობის წყაროზე. დასახელებული კვლევის შედეგები ამ განჩინების ფარგლებში განხილულ სხვა არაერთ გარემოებასთან ერთად ადასტურებს, რომ ლატვიაში ჩამოსხმული არაყი S, რომლის სასაქონლო ნიშანი ამ სიტყვიერ სიმბოლოსთან ერთად ამავდროულად შეიცავს მითითებას დაარსების თარიღის (დაარსებულია 1938 წელს) თაობაზე, მომხმარებელს ერთმნიშვნელოვნად უქნის მცდარ ალუზიურ წარმოდგენას საქონლის რუსული წარმომავლობის თაობაზე“, შესაბამისად: „საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებების ყოველმხრივ, ობიექტურად და სრულყოფილად შეფასება, წინამდებარე განჩინების ფარგლებში განხილულ გარემოებებთან ერთად ქმნის დასკვნის გამოტანის შესაძლებლობას, რომ საშუალო, გონიერი და სათანადოდ გათვითცნობიერებული მომხმარებელი სასაქონლო ნიშან S-თი მარკირებულ ალკოჰოლურ სასმელს რუსულ არაყად მიიჩნევს და ამავდროულად წარმოშობის წყაროდაც რუსეთს მოიაზრებს. ამ მოცემულობის გათვალისწინებით, რა თქმა უნდა ლატვიაში ჩამოსხმულ შესაბამისი დასახელების ალკოჰოლურ სასმელს, შეცდომაში შეყავს მომხმარებელი მისი გეოგრაფიული წარმომავლობის თაობაზე“²⁰.

სასამართლომ მოპასუხის არგუმენტები მიიჩნია მწირად და აღნიშნა, რომ ვერ აქარწყლებდა მოსარჩელის მიერ წარმოდგენილ მტკიცებულებებს. საკასაციო პალატამ ასევე აღნიშნა, რომ იგი ვერ იმსჯელებდა ისეთ საკითხებზე, რომ-

²⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 30 ივნისის განჩინება №ას-307-2021.

ლებზეც მოპასუხის მიერ შესაგებლის ფარგლებში არ ყოფილა შედავება წარმოდგენილი, კასატორის იმ პრეტენზიაზეც, რომელიც სადავო სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაციის მხოლოდ 33-ე კლასის ალკოჰოლურის სასმელების კლასში რეგისტრირებული სასაქონლო ნიშნების გაუქმების მართებულობას შეეხება. შესაბამისად, საკასაციო პალატამ საჩივარი არ დააკმაყოფილა.

IV. უზენაესი სასამართლოს განჩინების შეფასება

პროდუქტის გეოგრაფიულ წარმოშობასა და მომხმარებლის შეცდომაში შეყვანის საკითხში მის მნიშვნელობასთან დაკავშირებით უამრავი მოსაზრება და შეხედულება არსებობს და ამაზე ახლაც აქტიურად მსჯელობენ ინტელექტუალური საკუთრების სამართლის მკვლევრები.²¹ ბევრი ცნობილი ევროპული თუ ამერიკული ბრენდი თავის საქონელს აწარმოებს სულ სხვა ქვეყანაში, რაც სულაც არ უქმნის მომხმარებელს მცდარ წარმოდგენას მათ ხარისხსა თუ გემოვნურ თვისებებზე.

აღნიშნულის გათვალისწინებით, შესაძლებელია მსჯელობა იმასთან დაკავშირებით, რომ სარჩელის არდაკმაყოფილების ძირითადი მოტივი, ერთი მხრივ, გარკვეულწილად მოპასუხის მწირი არგუმენტაცია იყო, მეორე მხრივ კი, საქართველოს უზენაესმა სასამართლო, საპროცესოსამართლებრივი მოტივაციით, არ შევიდა საკითხის სიღრმისეულ განხილვაში, რაც, საბოლოო ჯამში, სრულად შეცვლიდა გადანყვეტილებას.

სასამართლოს მიერ საჩივრის არ დაკმაყოფილების მიზეზებიდან ერთ-ერთი არის ის, რომ საკასაციო პალატის განმარტებით, არყის ბოთლზე მითითებული დამზადების ადგილს, კონკრეტულად ლიეტუვას, შეცდომაში შეჰყავდა მომხმარებელი აღნიშნული საქონლის წარმოშობის შესახებ, რაც შეიძლება სადავო იყოს. ასევე ამ ბრენდის ეტიკეტზე მოცემული დაარსების თარიღი (1938) უკავშირდება საბჭოთა კავშირის პერიოდს, ამასთან ერთად, გასათვალისწინებელია მოპასუხის განმარტება, რომ, მართალია, აღნიშნული არაყი მზადდება სხვა ქვეყანაში, ლიეტუვაში, მაგრამ მისი თავდაპირველი დამზადების ტექნოლოგია შენარჩუნებული, ეს კი არ ცვლის ან აფუჭებს ამ ბრენდის ხარისხს თუ გემოვნურ თვისებებს.²²

აქედან გამომდინარე, ის კვლევები, რომლებსაც დაეყრდნო პალატა, შეიძლება სრულიად განსხვავებულად აიხსნას და განიმარტოს. განჩინების მიხედ-

²¹ იხ., Gutierrez E., *Geographical Indicators: A Unique European Perspective on Intellectual Property*, *Hastings International and Comparative Law Review*, Vol. 29, No. 1, 2005, 31-37.

²² იხ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 30 ივნისის განჩინება №ას-307-2021

ვით, გეოგრაფიული წარმოშობის მიმანიშნებელი აღნიშვნა პირდაპირ ან არაპირდაპირ უშუალოდ გეოგრაფიულ არეალს ან საქონლის ადგილწარმოშობას უნდა უსვამდეს ხაზს. სასამართლომ განმარტა, რომ სადავო სასაქონლო ნიშანი არ იყო არც გეოგრაფიული დასახელება და არც საქონლის ადგილწარმოშობის მიანიშნება, მათ შორის, სადავო სიმბოლო არ განიხილებოდა არც გეოგრაფიული ტერმინის არაპირდაპირ მითითებად, რაც არ უნდა იყოს მართებული, რადგანაც საბჭოური პერიოდის ნებისმიერი რუსული წარწერა თუ პროდუქცია ასოცირდებოდა არა მხოლოდ და კონკრეტულად რუსეთთან, არამედ უფრო რუსულად მოლაპარაკე ხალხებთან (ამ შემთხვევაში ძირითადად იგულისხმება სლავური წარმოშობის ერები). ამ დროს უკვე დიდი მნიშვნელობა არ ჰქონდა, რუსულ არაყში იგულისხმებდი თუ არა უკრაინაში, ლიეტუვასა თუ ბელორუსიაში ჩამოსხმულ არყებს. ყველა ასოცირდებოდა რუსულთან. მით უმეტეს, ამ არყის სახელწოდება არ აღნიშნავს კონკრეტულად რომელიმე ქვეყნის დედაქალაქს ან ქვეყანაში არსეულ ადგილმდებარეობას.

V. დასკვნა

საბოლოო განჩინების მიხედვით, გეოგრაფიული წარმოშობის მიმანიშნებელი აღნიშვნა პირდაპირ ან არაპირდაპირ უშუალოდ გეოგრაფიულ არეალს ან საქონლის ადგილწარმოშობას უნდა უსვამდეს ხაზს. სასამართლოს განმარტებით კი, სადავო სასაქონლო ნიშანი არ იყო არც გეოგრაფიული დასახელება და არც საქონლის ადგილწარმოშობის მითითება. რადგანაც არყის სახელი რუსულად ნიშნავს „დედაქალაქურს“, გარკვეულ ვითარებაში უცხოენოვანი სიტყვის გამოყენება შეიძლება იყოს შეცდომაში შემყვანი კონკრეტულ გეოგრაფიულ ადგილზე რაიმე მითითების გარეშე, მით უმეტეს, თუ შესაბამის საზოგადოებაში უცხო სიტყვა ასოცირებულია განსაზღვრულ ქვეყანასთან, ვინაიდან კონკრეტულ უცხოენოვან სიტყვას შეუძლია მომხმარებელს შეუქმნას ალუზია, თითქოს საქონელი შესულია იმ ქვეყნიდან, რომელთანაც ეს უცხო ენა ასოცირდება. სასამართლოს აღნიშნული მსჯელობა არაა დამაჯერებელი, რადგან საქმე ეხება საბჭოთა კავშირის პერიოდს – არყის ბოთლზე მითითებულია დაარსების თარიღი – 1938 წელი. ამასთან, ცნობილი, რომ ხსენებული არყის ბრენდი, ყველა ხელმისაწვდომი მონაცემების მიხედვით, დაარსებულია საბჭოთა კავშირში. შესაბამისად, ვერ იქნება შეცდომაში შემყვანი გარემოება გეოგრაფიული წარმოშობის შესახებ, ვინაიდან დაარსების ადგილი აერთიანებდა როგორც თავად რუსეთს, ისე სხვა სლავურ სახელმწიფოებს და ძირითადად ყველაფერი ასოცირდებოდა რუსეთთან. ასევე, რაც შეეხება დამზადების ტექნოლოგიას, რომლითაც მოპასუხე ამზადებს არაყს, შეიქმნა რუსეთში 1938 წელს, ე.ი. არყის

კავშირი რუსეთთან გამოიხატება ასევე რუსეთში (საბჭოთა კავშირში) შექმნილი არყის დამზადების ტექნოლოგიით, შესაბამისად, არც დამზადების ტექნოლოგია არ არის განსხვავებული, რაზეც შეიძლება შედავა.

სასამართლომ შეცდომაში შეცდომაში შემყვანად მიიჩნია არყის დასახელება. ამასთან დაკავშირებით შეიძლება ითქვას, რომ უცხოენოვანი სიტყვა არის პირდაპირი თარგმანი, რომელიც წარმოითქმება მსგავსად და აქვს იგივე შინაარსი, რაც რუსულს. ეს ვერანაირად გამოიწვევს შეცდომით აღუზიას მის წამკითხველში და არანაირად არ შეიძლება იყოს შეცდომაში შემყვანი, რადგანაც მისი წარმოთქმის თუ წაკითხვისას ჟღერადობაც კი იგივეა, შინაარსზე აღარც არის საუბარი. ამასთან, აღსანიშნავია ისიც, რომ არყის სათაური არ გულისხმობს კონკრეტულად არც ერთი სახელმწიფოს დედაქალაქის დასახელებას (ასევე სიტყვა „ვოდკა“ უკავშირდება ზოგადად სლავურ წარმოშობას). საბჭოთა კავშირში მაცხოვრებელი ადამიანისთვის ზოგადად ნაკლები პრობლემა იყო, თუ რუსული დასახელება ექნებოდა ნებისმიერი საბჭოთა ქვეყნის ნაწარმს, დანარჩენი მსოფლიოსთვისაც ყველაფერი, საბჭოთა კავშირში წარმოებული რუსულად აღიქმებოდა, იქ მცხოვრები ხალხი კი – რუსად.

ყოველივე ზემოთქმულის გათვალისწინებით, უნდა ითქვას, რომ მხოლოდ მოპასუხის მწირი არგუმენტაცია არ უნდა განაპირობებდეს მოსარჩელის სასარგებლოდ გადანყვეტილების გამოტანას, როდესაც სასამართლოს მიერ საკითხში უფრო სიღრმისეული ჩაძიების შემთხვევაში შესაძლებელი ხდება სრულად საპირისპირო გადანყვეტილების გამოტანა. რაც შეეხება კვლევებს (გამოკითხვებს), რომლებიც იყო ჩატარებული, ადამიანების პასუხების საფუძველზე მიღებული შედეგები შეიძლება იყოს გაგებული ორაზროვნად, როგორც რუსეთთან არყის კავშირის შემთხვევაც. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ გეოგრაფიულ წარმოშობასთან დაკავშირებითაც სასამართლომ არ უღალატა მოსარჩელის სასარგებლოდ დასაწყისშივე არსებულ სტრატეგიას მიუხედავად იმისა, რომ უფრო ღრმა ჩაძიება მისცემდა საშუალებას უპრობლემოდ და ყველანაირი კანონის ფარგლებში შეეცვალა გადანყვეტილების შინაარსი. ჩვენ შემთხვევაში უნდა ითქვას ასევე ის, რომ შენივე სახელმწიფოში არსებული ანყობილი საქმიანობა, რომელსაც ქვეყნის ბიუჯეტში და ეკონომიკის განვითარებაში შეაქვს თავისი წვლილი, არ უნდა გააუქმო ერთი ხელის მოსმით, როდესაც კანონი გაძლევს იმის საშუალებას, რომ გამოტანილი იქნეს საპირისპირო გადანყვეტილება ყველანაირი კანონიერების ფარგლებში.